บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG5350049

ชื่อโครงการ : การท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบเพื่อสร้างการเรียนรู้ ผ่านการสื่อความหมายสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวยุโรป

ชื่อนักวิจัย : 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ราณี อิสิชัยกุล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail address: ranee.esi@stou.ac.th

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2553 – 31 สิงหาคม 2554

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบ (2) ค้นหาพฤติกรรมการท่องเที่ยวและรูปแบบการสื่อความหมายเพื่อสร้างการเรียนรู้เชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุจากทวีปยุโรป (3) สำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวยุโรปต่อการสื่อความหมายเพื่อสร้างการเรียนรู้เชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ และผลลัพธ์จากการท่องเที่ยว และ (4) เสนอแนะแนวทางการจัดการสื่อความหมายเพื่อสร้างการเรียนรู้เชิงคุณค่าสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวยุโรป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรประกอบด้วย 2 กลุ่มหลักคือ (1) ผู้มีส่วนได้เสียทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานวางแผนและส่งเสริมการท่องเที่ยวภาครัฐ ผู้บริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นักวิชาการ และผู้บริหารสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวในภูมิภาคและบริษัทนำเที่ยวที่เกี่ยวข้อง และ (2) นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวยุโรป โดยสุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้เสียแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวน 25 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวยุโรป ทำการสุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีประสบการณ์เฉพาะเรื่องด้วยแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้แก่ นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวยุโรปที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไปที่มาท่องเที่ยวอย่างน้อย 2 วันในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยกระจายตามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 4 ประเภท ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ วัดวาอาราม ตลาดน้ำ และงานเทศกาลประเพณี แหล่งละ 100 คน โดยสุ่มทอดแบบสอบถามตามความสะดวกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม 2554 และได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 308 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 77.0 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) การท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เนิบช้า นักท่องเที่ยวควรให้เวลากับกิจกรรมที่ทำให้เกิดการซึมซับประสบการณ์ในขณะท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่ต้องการใช้พลกำลังมาก เลือกใช้ยานพาหนะที่ไม่เร่งรีบ ช่วยลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เน้นการสื่อความหมายจากการศึกษาเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์และการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวหลายมิติที่เกิดจากสัมผัสทั้ง 5

(2) ผลการค้นหาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่านักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างประเทศมักมีเวลามากและไม่เร่งรีบ จะเป็นมิตร นิยมท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกและศึกษาข้อมูลล่วงหน้าก่อนเดินทางด้วยการอ่านหนังสือนำเที่ยว เว็บไซต์ และมีแผนการท่องเที่ยวว่าต้องการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวใด ส่วนผลการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในภาพรวมที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวถึงมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ (ร้อยละ 14.6) ป้ายแนะนำ (ร้อยละ 14.6) เจ้าหน้าที่ตอบคำถาม (ร้อยละ 10.7) นิทรรศการในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 10.7) เจ้าหน้าที่นำชมหรือบรรยาย ศูนย์บริการข้อมูล กิจกรรม และเว็บไซต์ มีการกล่าวถึงใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 7.8

(3) ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม พบว่า การสื่อความหมายประเภทบุคคลที่มีประสิทธิภาพมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่นำชม ($\bar{X}$ = 3.36) เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลและตอบคำถาม ($\bar{X}$ = 3.60) ตามลำดับ สำหรับการสื่อความหมายที่ไม่ใช่บุคคล พบว่า สื่อที่มีประสิทธิภาพมาก ได้แก่ เว็บไซต์ ($\bar{X}$ = 3.54) หนังสือนำเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.45) แผนที่ ($\bar{X}$ = 3.41) โบรชัวร์/แผ่นพับ ($\bar{X}$ = 3.37) ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านประสบการณ์การเรียนรู้จากการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นร่วมกันในเชิงเห็นด้วยโดยรวม ว่าการได้ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.22) โดยกลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นด้วยอย่างมาก ว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นไทย ($\bar{X}$ = 3.47) บางสิ่งบางอย่างจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.43) ทัศนคติและคุณค่าของท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 3.40) วัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และคนไทยและสังคมไทย ($\bar{X}$ = 3.39) ตามลำดับ สำหรับผลการวิเคราะห์ผลลัพธ์จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างมาก ($\bar{X}$ = 3.53) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างมากต่อการแนะนำหรือบอกต่อเพื่อนและครอบครัว ($\bar{X}$ = 3.70) รองลงมาคือ จะกลับมาเที่ยวซ้ำ ($\bar{X}$ = 3.53) ได้รับความพึงพอใจอย่างมากระหว่างการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.51) ได้เรียนรู้มากขึ้น ($\bar{X}$ = 3.47) และเกิดความเข้าใจลึกซึ้งขึ้น ($\bar{X}$ = 3.43) และรูปแบบการสื่อความหมาย การเรียนรู้ และผลลัพธ์จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบ และปรับปรุงรูปแบบการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวทั้งรูปแบบการสื่อความหมายที่ใช้บุคคล และที่ไม่ใช้บุคคล เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์เรียนรู้จากการท่องเที่ยวที่สร้างมูลค่าเพิ่มและความประทับใจจนเกิดความต้องการมาเที่ยวซ้ำ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยอย่างยั่งยืน

คำหลัก : การท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบ การเรียนรู้ การสื่อความหมาย นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวยุโรป

ABSTRACT

Project Code: RDG5350049

Project Title: Slow Tourism: Learning through Interpretation for European Senior Tourists

Investigators: Esichaikul R., Songsoonthornwong, C.

Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail address: ranee.esi@stou.ac.th

Project Duration: 1 September 2010 – 31 August 2011

The purposes of this research were (1) to study contexts of slow tourism; (2) to examine travel behavior and interpretation for learning of European senior tourists in cultural attractions in Thailand; (3) to investigate opinions of European senior tourists on interpretation media, learning experiences, and travel outcomes in cultural attractions in Thailand; and (4) to provide recommendations for managing interpretation for learning of European senior tourists.

This research was survey research. Population consisted of two groups, including (1) policy makers, directors, and executives from both public and private sectors, and (2) European senior tourists. The sampling method for policy makers, directors, and executives was purposive sampling, including 24 key informants. They were interviewed in order to answer research questions 1 and 2. The sampling method for European senior tourists was purposive sampling, including 400 senior tourists aged over 55 years traveling in Thailand and spending time at least two days in 4 categories of cultural attractions—historical parks, temples, local markets and community, and festive towns—between May-July 2011. A total of 308 questionnaires were returned with a response rate of 77 percent. Content analysis was used to analyze qualitative data. For quantitative data analysis, statistical tools employed were frequency, percentage, mean, S.D., and Pearson correlation.

Research findings showed that slow tourism is an activity that tourists give time and opportunities to absorb unique experiences while traveling in order to learn local culture, wisdom, and ways of life with host communities. Travel activities can be passive and tourists often use slow vehicles to move around so that they will create low impact. Slow tourists

usually use interpretation media, wish to interact with local people, and be able to gain distinctive travel experiences through five senses.

As for travel behavior, key informants stated that most international senior tourists had plenty of time and did not hasten to see the sights. They were friendly and wished to visit cultural heritage and attractions. They usually studied information in advance by reading travel books or browsing some travel websites. They often prepared a travel plan and a list of must see attractions. Key informants also indicated principal interpretation media for European tourists in cultural attractions as printed materials (14.6%), signs and labels (14.6%), staff providing information (10.7%), exhibitions (10.7%), and 7.8% for interpretive staff, information centre, websites, as well as show and contests.

Regarding opinions of European senior tourists on interpretation media, the result showed that respondents rated the most effective personal media that supported their learning experiences as a guided tour ($\bar{X}$ = 3.36) and staff provide information ($\bar{X}$ = 3.60); and non-personal media as website ($\bar{X}$ = 3.54), travel books ($\bar{X}$ = 3.45), maps ($\bar{X}$ = 3.41), brochures ($\bar{X}$ = 3.37) respectively. For learning experiences, respondents opinioned that they had learnt about Thai ways of life ($\bar{X}$ = 3.47), something from their visit ($\bar{X}$ = 3.43), local attitude and value ($\bar{X}$ = 3.40), culture of places visited ($\bar{X}$ = 3.39), and Thai people and their societies ($\bar{X}$ =3.39). In relation to visitor travel outcomes, respondents rated recommendation to friends and family the highest as $\bar{X}$ = 3.70, revisit in the future ($\bar{X}$ =3.53), high satisfaction ($\bar{X}$ = 3.51), more learning ($\bar{X}$ = 3.47) and greater understanding ($\bar{X}$ =3.43). Interpretation media, learning experiences, and travel outcomes were related significantly at 0.05 level.

Recommendations are proposed for promoting slow tourism in order to add value for senior tourist travel experiences, and for improving interpretation media for more learning experiences in cultural attractions.

Key words: slow tourism, learning, interpretation, European senior tourist